

OJZ themalunch over proefschrift Nienke Boesveldt: Planet Homeless

Vrijdag 24 april promoveerde collega Nienke Boesveldt bij de VU op haar proefschrift Planet Homeless - Governance arrangements in Amsterdam, Copenhagen, and Glasgow. Donderdag 30 april vertelde Nienke op de Plaza 1B aan collega's van OJZ, GGD, Wonen en DWI over haar onderzoek naar de verschillende aanpakken van dakloosheid in Noord-Europa, haar bevindingen en aanbevelingen.

Toen de meeste aanwezigen de soep net op hadden begon Nienke te vertellen over het plaatje voorop haar proefschrift. Van links naar rechts stelt het Amsterdam, Kopenhagen en Glasgow voor.

Dakloosheid is een ingewikkeld probleem. Een gemeente heeft vaak weinig invloed op de oorzaken van dakloosheid, maar moet wel beleid ontwikkelen op de bestrijding daarvan.

Hoewel de oorzaken van dakloosheid heel divers zijn, hebben de problemen van dakloze personen allemaal één gemene deler: ze hebben een woonprobleem. Ze laat een paar plaatjes zien als voorbeeld oorzaken:

- ontslag uit gevangenis
- conflict thuis of scheiding
- deinstitutionalisering en ambulantisering van de GGZ en de VGZ, psychiatrische patiënten en mensen met een verstandelijke beperking wonen op zichzelf en redden het niet
- geldproblemen, armoede, schulden
- huisuitzetting

Iemand vraagt of uitgeprocedeerde asielzoekers daar ook bij horen. Nee, dat is een andere doelgroep, de gemeente stelde hier ten tijde van het onderzoek geen doelen op, dus dit is niet

meegenomen in het onderzoek naar de effectiviteit op de behaalde doelen. Maar uiteindelijk moet de stad er wel wat mee. Denk aan de BBB-discussie.

Welke partijen zijn betrokken, of zouden betrokken moeten zijn bij de het voorkomen van en de aanpak van dakloosheid en de maatschappelijke opvang om succesvolle uitstroom te bevorderen?

- Woningcorporaties
- Detentie, gevangenissen
- Politie
- Zorginstellingen, MO-instellingen
- Crisiszorgpartijen, ambulancedienst, etc.
- Schuldhulpverlening, -sanering, budgetbeheer
- Deurwaarders, incassobureaus
- Maatjesprojecten, particuliere initiatieven
- Maatschappelijk dienstverleners
- Conflictbemiddelaars, eigenkracht methodiek
- Onderhandelaars om huisuitzetting tegen te gaan zoals in Glasgow advocaten

Governance betekent sturing, waarom is dat van belang?

De gemeente ontwikkelt beleid om met dakloosheid om te gaan. Daarbij worden doelen omschreven, instrumenten ingezet en veronderstellingen gedaan. Die kunnen per land en per stad verschillen. Ook het budget en de verantwoordelijkheden kunnen verschillen. Daarnaast kan de omgang met daklozen en het management van de aanpak dakloosheid verschillen. In Schotland zijn ze Brits zakelijk. In Amsterdam en Kopenhagen meer gericht op de mens, zorg en ondersteuning, maar ook verschillend. Welke aanpak werkt het beste en is het meest effectief om dakloosheid tegen te gaan?

Nienke heeft in de drie steden gepraat met de lokale overheid, woningcorporaties, de zorginstellingen en andere betrokken partijen, zelfs met het ministerie, over hoe ze daar met dakloosheid omgaan en daar beleid op voeren. Zo heeft ze hen bijvoorbeeld gevraagd over met wie ze samenwerken en met wie ze samen zouden willen werken.

Nienke geeft aan dat ze ook gekeken heeft naar aantallen daklozen en buitenslapers voor en na de onderzochte beleidsperiode. Daar komt een vraag over. Zijn er ook cijfers over terugval bekend? Ja, in Amsterdam hebben we goede bronnen (monitor maatschappelijke opvang door de GGD, afdeling Epidemiologie). Helaas zijn de cijfers over terugval in dakloosheid hoog.

Bevindingen

Kopenhagen met zijn Scandinavische verzorgingsstaat viel tegen. Veel zieke mensen op straat, veel dakloosheid. Betrokken partijen willen wel samenwerken, maar de wetgeving werkt tegen. Iemand vraagt of Kopenhagen iets met de conclusies en aanbevelingen uit het proefschrift gaat doen. Nienke vreest van niet. Het lijkt alsof Kopenhagen het feit dat er veel daklozen op straat slapen accepteert, ook al zouden zowel de stad als de hulpverlening graag veranderingen zien.

Amsterdam heeft een integrale aanpak om de zwakkere, zwaardere groepen op te vangen. Dat gaat goed. Alleen de doorstroom naar zelfstandig wonen valt tegen en bij de lichtere doelgroep is een stijging te merken. Amsterdam heeft een medische benadering gecombineerd met de nadruk op veiligheid van de stad (veelplegers).

Iemand vraagt of meer beschikbare woningen veel zou oplossen. Dat zou zeker een belangrijk onderdeel van de oplossing zijn. Maar Nienke geeft ook aan dat er dan ook meer ambulante

ondersteuners nodig zijn. Helaas zijn er weinig opleidingen die zich meer op die directe ambulante ondersteuning en begeleiding op de woning richten dan op groepsbegeleiding. Uit Nienke's onderzoek blijkt dat de wmo vaak nog niet wordt aangedurfd voor de mo, en dat heeft dus met het bovenstaande te maken: te weinig woningen maar ook nog te weinig gericht toegepast ambulant aanbod en eerdere slechte ervaringen met her-aanmeldingen en de ervaringen met de zwaarste groepen (ook die kunnen zelfstandig wonen, kijk maar naar discussie van HVO Querido).

Glasgow heeft een gemengde zorg economie. Er is landelijke wetgeving die steden verplicht in te zetten op preventie en op zelfstandige huisvesting na een jaar in de opvang. Het daklozenbeleid in Schotland is geënt vanuit het woonbeleid. Er is niet veel geld en ook van oudsher weinig vertrouwen in de overheid. Daardoor kan de lokale overheid het niet alleen. Gelukkig pakken particuliere partijen het dan op, denk aan partners als woningcorporaties, advocatenkantoren en maatschappelijk werk. Ook liefdadigheid.

Er wordt onderhandeld met verhuurders en deurwaarders om huisuitzetting te voorkomen. Twee keer zoveel mensen dan in Amsterdam en Kopenhagen hebben zelfstandige huisvesting na een jaar, vaak met een supportpackage, oftewel ambulante ondersteuning. Toch is ook in Glasgow de woningmarkt een lastig onderdeel. Er zijn minder zelfstandige woonruimtes beschikbaar door de bedroomtax. Een eenpersoonshuishouden krijgt alleen huursubsidie voor een woon- en één slaapkamer, niet voor de rest van het huis en dat maakt het huis duurder, het beschikbare woningaanbod klein.

Er wordt gevraagd of woningdelen in Glasgow kan. Nienke is het niet tegengekomen. Interessant om nog eens uit te zoeken. In Glasgow wordt de woningmarkt ook als zeer problematisch ervaren, echter de oplossing wordt niet gezien in een alternatief als de maatschappelijke opvang, maar in het inzetten op deze problematische woningmarkt door te verleiden, te onderhandelen, bij het netwerk uit te nodigen, de belangrijkste gesprekspartners van de beleidsmakers maatschappelijke opvang te zijn.

Andere vraag over de opvang gedurende dat eerste jaar. Nienke legt uit dat dat dezelfde maatschappelijke opvang is als hier, maar vaak krijgen mensen ook tijdelijke een niet permanente woning aangeboden. Het wordt echter niet als wenselijk gezien in Glasgow om mensen daar langer dan één jaar in te laten zitten.

Wat nu voor Amsterdam?

De conclusie is volgens Nienke dat we moeten veranderen en misschien beter kunnen kiezen voor (sturen op) meer inzet op het voorkomen van huisuitzettingen, begeleiding na GGZ-opvang of detentie, of uitstroom uit de opvang, dan alleen op medische opvang.

Laatste vraag: Wat bedoel je met trampoline?

Dakloosheid zou indicatie kunnen zijn van een probleem elders. Als we dan dat probleem oplossen, voorkom je dakloosheid. Dus zodra iemand zich meldt bij de screening, kijken waar ze vandaan komen en waarom. De oorzaak voor die persoon oplossen. Meer inzet op preventie dakloosheid dus.

Vooruit, nog een vraag over financiën en efficiëntie.

- Kopenhagen goedkoopst, niet effectief
- Amsterdam duur, effectief voor zware groep
- Glasgow goedkoper en effectiever

Nienke is blij dat er collega's van verschillende rve's in de zaal zitten. Ze zou graag zien dat de gemeente met alle betrokken partijen binnen en buiten de gemeente ook verder zou praten over verbetering van de aanpak en preventie van de dakloosheid van mensen met lichtere problemen.